

ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Β' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 5 ΙΟΥΝΙΟΥ 2001

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

A. Ισμήνη

(στ. 61-62). Αλλά πρέπει να σκεφθείς το εξής, ότι δηλαδή γεννηθήκαμε γυναίκες και από την άλλη δεν μπορούμε να τα βάζουμε με άνδρες. Κι έπειτα ότι εξουσιαζόμαστε από ισχυρότερους, ώστε να υπακούμε σ' αυτά και ακόμη πικρότερα από αυτά. Εγώ, λοιπόν, αφού ζητήσω συγνώμη από αυτούς που βρίσκονται στον κάτω κόσμο, επειδή κάνω αυτά χωρίς τη θέληση μου, θα υπακούσω στους άρχοντες. Γιατί το να κάνει κανείς πράγματα ανώτερα από τις δυνάμεις του είναι εντελώς ανόητο.

Αντιγόνη

(στ. 69-70) Ούτε θα σε παρακαλούσα ούτε, κι αν ήθελες ακόμη να το κάνεις, θα δεχόμουν με ευχαρίστηση τη σύμπραξη σου.

B.

1. Το πρώτο επιχείρημα εντοπίζεται στους στίχους 58-60· εδώ η Ισμήνη επιδιώκει να επηρεάσει συναισθηματικά την Αντιγόνη και να τονίσει πως έχουν μείνει μόνες και πως αν παραβούν τις εντολές της εξουσίας, θα έχουν το ίδιο με τα άλλα μέλη της οικογένειας τους κακό τέλος.
Στη συνέχεια τα επιχειρήματα της Ισμήνης είναι λογικά ή, τουλάχιστον, λογικοφανή: στους στίχους 61-62 προβάλλεται η άποψη ότι είναι γυναίκες και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να εναντιώνονται στους άνδρες, οι οποίοι, εννοείται (σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής), είναι ανώτεροι και δυνατότεροι κοινωνικά, ενώ στους στίχους 63-64 υποστηρίζεται η ιδέα ότι αυτοί που τους εξουσιάζουν (ο Κρέοντας στην προκειμένη περίπτωση) είναι, επίσης, πιο ισχυροί και, κατά συνέπεια, οι ίδιες πρέπει να υποτάσσονται στα κελεύσματα της εξουσίας τους, όσο οδυνηρά κι αν είναι αυτά.

2. Δεν μπορούμε παρά να συμφωνήσουμε με τη συγκεκριμένη άποψη, η οποία συμφωνεί απόλυτα με αυτό που ήδη γνωρίζουμε για το Σοφοκλή, ότι δηλαδή όλοι οι ήρωες στα έργα του είναι γενναιότεροι του συνηθισμένου και όλοι παλεύουν μέσα στη μοναξιά που αξιώνει ο ηρωισμός τους.

Από τους στίχους 69-70 και εξής βλέπουμε μια Αντιγόνη, η οποία, μετά την άρνηση της Ισμήνης να τη συνδράμει στο έργο της, κλείνεται στον εαυτό της: διαλέγει τη μοναξιά και δε θέλει να ακούσει πλέον για συνεργασία. Έχει μείνει, λοιπόν, μόνη και, το χειρότερο, φαίνεται να είναι βυθισμένη και σε ηθική μοναξιά, εφόσον κανείς, ούτε η ίδια της η αδελφή, δεν την καταλαβαίνει.

Ωστόσο, βλέπουμε την ηρωίδα (στους στίχους 71-72) να επαναλαμβάνει με ακόμα πιο αποφασιστικό και απόλυτο τρόπο την πρόθεση της να θάψει τον αδελφό της, λέγοντας μάλιστα ότι ο θάνατος που θα επακολουθήσει θα είναι γι' αυτήν κάτι καλό. Η εξήγηση που η ίδια δίνει γι' αυτήν τη φαινομενικά παράδοξη ιδέα της, με τα ηθικά και θρησκευτικά επιχειρήματα που ακολουθούν στους στίχους 73-76, είναι η καλύτερη απόδειξη ότι η Αντιγόνη έχει επίγνωση του καθήκοντος και συναίσθηση του χρέους και βαδίζει προς το θάνατο συνειδητά, έχοντας κάνει από πριν τις επιλογές της: ξέρει ότι θα κερδίσει την αγάπη του αδελφού της (στ. 73), ότι η πράξη της ταφής είναι σύμφωνη με το θεϊκό νόμο, τον οποίο δε θα ήθελε να δείξει ότι περιφρονεί (στ. 74) και ότι μετά το θάνατο της την περιμένει στον κάτω κόσμο μια αιωνιότητα, γι' αυτό και προσπαθεί να γίνει αρεστή σε όσους βρίσκονται εκεί (στ. 74-77).

3.

- α. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του χορού, υπαίτιος για τα παθήματα του οίκου των Λαβδακιδών είναι κάποιος εχθρικός προς τη γενιά θεός, που δεν της επιτρέπει να ορθοποδίσει και στέλνει διαρκώς νέες συμφορές σε κάθε εκπρόσωπο της. Δεν πρέπει όμως να εννοήσουμε από τη συγκεκριμένη διατύπωση ότι ο χορός αποδίδει τις συμφορές σε έναν κακό και άδικο θεό. Πρέπει να λάβουμε υπόψη μας και τον τελευταίο στίχο του αποσπάσματος, όπου γίνεται λόγος για «τύφλα του νου και αστόχαστο λόγο». Το συμπέρασμα που μπορούμε να βγάλουμε είναι ότι κατά βάθος ο χορός αποδίδει την πραγματική ευθύνη για τα παθήματα της

γενιάς στα αμαρτήματα των ανθρώπων της: από το γενάρχη Λάβδακο μέχρι τον πατέρα της Αντιγόνης Οιδίποδα, όλα τα μέλη της οικογένειας -πέρα από το ότι ως ένα βαθμό πληρώνουν για αμαρτήματα των γονέων τους- έχουν και προσωπικό μερίδιο ευθύνης για οτιδήποτε παθαίνουν (όσοι ξέρουν την ιστορία της γενιάς καταλαβαίνουν τι εννοούμε).

β. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και με την τελευταία απόγονο του οίκου, την Αντιγόνη, τη «στερνή ρίζα» του Οιδίποδα, και αυτή, λέει ο χορός, χάνεται - και μαζί της θα χαθεί και η αδερφή της- εξαιτίας της διανοητικής της τύφλωσης, που δεν της επιτρέπει να δει ξεκάθαρα τα πράγματα και του «αστόχαστου λόγου» της, της ασυδοσίας της γλώσσας της και της αυθάδειάς της, μια και τόλμησε να εναντιωθεί στην εξουσία του Κρέοντα. Παρατηρούμε ότι η άποψη του χορού ταυτίζεται σχεδόν με την άποψη της Ισμήνης, που πιστεύει (όπως φαίνεται στους στίχους 59-60) πως οποιαδήποτε εναντίωση στις διαταγές του βασιλιά είναι καθαρή τρέλα και ισοδυναμεί με ατιμωτικό θάνατο.

4. σελ. 10 της εισαγωγής: «Οι δραματικές παραστάσεις... ο επώνυμος άρχων».

5. **ἀρχόμεσθ(α):** αρχή, άρχοντας
ἀκούειν: ακοή, βαρήκοος
αἰτοῦσα: αίτηση, αίτημα
πείσομαι: πειθώ, πειστικός
πράσσειν: πράξη, άπρακτος

6α.

Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Υπερθετικός βαθμός
κακῶς	κάκιον	κάκιστ(α)
ἀγαθῶν	κρείσσονων	κρατίστων
ἡδέως	ἡδιον	ἡδιστα

6β.

	Ενεστώτας
ὀλούμεθ(α)	ὀλλύμεθα
κελεύσαιμ(ι)	κελεύσοιμι
θανεῖν	(από)θνήσκει ν
πανουργήσασα	πανουργοῦσα

7. ὅσῳ κάκιστ' ὀλούμεθ(α) (στίχος 59):

Πλάγια ερώτηση, μερικής άγνοιας, εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία " ὅσῳ", εκφέρεται με οριστική, δηλώνει το πραγματικό και η συντακτική της θέση είναι αντικείμενο στο ρήμα "σκοπεῖ".

ὥς βιάζομαι τάδε (στίχος 66):

Δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση, εισάγεται με τον " ὥς" για δήλωση υποκειμενικής αιτιολογίας, εκφέρεται με οριστική, εκφράζει το πραγματικό και λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο "ξύγγνοιαν ἴσχειν".

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ